

Mövqeyimi dəyişmək istəyəndə ayağıma güllə dəydi. Tibb təlimatçısı əsgər Quliyev vaxtında ilk yardım göstərməsəydi çox qan itirəcəkdim. Hospitala çatan kimi həkimlər məni əməliyyata götürüb gülləni ayağımdan çıxartdılar. Palatada məndən başqa da bir neçə yaralı zabıt var idi. Üç gündən sonra çarpayından qalxdım. Yaram yavaş-yavaş sağalırdı, özümü yaxşı hiss edirdim.

Hospitaldan çıxan kimi birbaşa xidmət yerimə getdim. Hərbi hissəyə çatanda qaranlıq yenicə düşürdü. Komandir qərargahda yox idi, döyüşə getmişdi. Növbətçidən öyrəndim ki, ermənilər Muğanlı kəndinə hücum ediblər. Silahımı götürüb döyüşə tələsdim. Komandir Daşqın Məmmədovla səngərdə görüşdüm. Vəziyyət ağır idi. Əlverişli əraziləri ələ keçirmiş düşmən Muğanlıni daim atəş altında saxlayırdı. Biz isə qazmalara girib güllələrdən yayına-yayına atəş açırdıq. Cəsarətlə vuruşan əsgərlərimiz erməniləri geri oturtmağa çalışırdılar. Həmin gün hücumları dəf etdik. Kəndin işğal olunmaq təhlükəsi sovuşdu. Üç döyüşçümüz ağır yaralandı.

Əsgər kəməri

Gecə sakit keçdi, atəş səsləri eşidilmədi. Amma səhəri gün lap ertədən silahlar yenidən “dilə” gəldi. Top-tüfəng gurultusu yeri-göyü başına götürdü. Sakitliyin axşamdan donmuş buzu çat verdi.

Əlverişli yerlərə çəkilib vuruşurduq. Qəflətən səngərimizə mərmir düşdü. Bir zabıt yaralandı, iki əsgər şəhid oldu. Şəhidləri və yaralıni səngərdən çıxardıq. Düşmən nişangahında olduğundan postu tərk etdik. Ermənilər addım-addım irəliləyirdilər. Vaxt itirmədən geriye - qərargaha qayıtdıq. Burada xeyli silah-sursat vardı. Onları çıxarmağa vaxt yox idi. Düşmən əlinə keçməsin deyə, komandirin göstərişi ilə silah-sursatı yerə basdırdıq. Fikirleşdik ki, ara səngiyəndən sonra çıxarıb aparırıq.

Ermənilər kəndə yuxarı tərəfdən soxulmuşdular. Silah-sursatı torpağa basdırandan sonra vuruşa-vuruşa geri çəkildik. Düşmən Muğanlıni yarıya qədər ələ keçirdi. Hündür bir hasarın arxasında mövqe tutub müdafiə olunduq. Ermənilər hücumlarını nə qədər gücləndirsələr də yerimizdən tərpənmədik. Axşama yaxın düşmən bizə toplardan atəş açdı. İki əsgərimiz ağır yaralandı. Onları götürüb geri çəkildik. Kənd ermənilərin əlinə keçdi.

Üç gün mövqe döyüşləri getdi. Silah-sursatımız azlıq edirdi. Arada sakitlik yarananda gecənin qaranlığından istifadə edib bir neçə əsgərlə Araz çayının sahili ilə kəndə girdik. Səhərə qədər yatmayıb basdırdığımız silahları daşıdıq. Sonuncu dəfə Muğanlıdan qayıdanda hava yavaş-yavaş işıqlanırdı. Kollarların arxası ilə getdiyimizdən düşmən bizi görmürdü. Postlarımıza çatmağa hələ xeyli yol var idi. Gecə yuxusuz qaldığımızdan yorulmuşduq, silahları güclə aparırıdık. Bir az dincimizi almaq istədik. Birdən qulağımıza hənərti gəldi. Kolluğun arxasından səs eşitdiyimiz tərəfə baxanda ermənilərin səngər qazdığını gördük.

Ətrafa diqqət kəsilərək qalın kolluğun arxası ilə geri qayıdırdıq. Səmada quzğunlar uçuşurdu. Yaqub adlı əsgər dedi ki, orada nə isə ölüb, quzğunlar ələ-bele uçmazlar. Həmin yerə çatan-da bir əsgər meyiti gördük. Şəhid olduğu vaxtdan bir neçə gün keçdiyinə görə sifəti tanınmaz hala düşmüşdü. Üstündə sənədi olmadığından kimliyini deqiqləşdirə bilmədik. Kəmərinə “Da-

vud” yazılmışdı. Amma bu yazı ilə onun doğrudan da Davud olduğunu deqiğ təyin etmək mümkün deyildi. Ola bilərdi ki, kəməri ondan əvvəl də kimse taxmışdı.

Şəhidin meyitini aparmaq üçün ya xalça, ya da palaz lazım idi. Həm “iki daşın arasında” onları tapmaq mümkün deyildi, həm də yükümüz ağır idi. Cəsəd açıq vəziyyətdə burada qalsaydı quzğunlar didərdilər. Meyiti basdırmağı, silahları qərargaha çatdırandan sonra hazırlıqlı gəlib onu aparmağı qərara aldık. Əsgərin kəmərinə və silahını özümle götürdüm. Düşmən yaxınlıqda olduğundan orada ləngimək çox təhlükəliydi.

Qərargaha çatanda gün xeyli qalxmışdı. Əziyyətimiz çox olsa da silah-sursatımız düşmən əlinə keçməmişdi. Komandir əsgərin şəhid olduğunu eşidəndə kövrəlib ağladı, əlini zərblə masaya vurub: “Biz mütləq şəhidlərin intiqamını almaliyiq!” - dedi. Sonra cəsədin gətirilməsi üçün tapşırıqlar verdi. Öyrəndik ki, taborda Davud adında dörd əsgər var. Bəs görəsən, şəhid olan onlardan hansı idi? Qərargahda bunu deqiqləşdirməyə başladılar. Şə-

həmin istiqamətdən hücumu gücləndirmişdilər. Qəfil həmlələrlə onları geri oturtduq. Kəndi azad etdiyimizə görə hamının üzü gülürdü. Qələbə sevincini heç nə əvəz edə bilməz. Arxaya çəkilməz düşmən ertəsi gün yenidən üstümüzə gəldi. Dörd gün Muğanlıni işğalçılardan qoruduq. Verdiyi ağır itkilər düşmənin gücünü azaltdı. Erməniləri kənddən xeyli uzağa qovduq. Muğanlını yenidən işğal olunmaq təhlükəsi sovuşdu. Silahlar susdu, aralığa sakitlik çökdü.

Təbii ki, bu sükut müvəqqəti idi. Düşmən hər an hücum edə bilərdi. Qazanılan qələbəyə arxayınlaşmadan döyüşə hazırlaşırıdık. Arada yaranmış sakitlikdən istifadə edib şəhid əsgərin meyitini çıxarmağa getdik. Artıq onun hansı rayondan olduğu bilinirdi, Zərdəbdən idi.

Arazın sahilində Davudu basdırdığımız yeri tapdıq. Cəsədi palaza büküb tabuta qoyduq. Çox ağırlı, üzücü bir mənərə idi. Şəhidin meyitini rayonlarına göndərəndən sonra qərargaha qayıtdıq. Davudun kəmərinə otağıma qoymuşdum. Bu, ondan qalan yeganə yadıgar idi. Ələ həmin gündən

qardaşının şəhid olduğu yeri ona göstərim. Arazın sahilinə endik. Davudu ilk dəfə gördüyümüz, sonra qazıb basdırdığımız yeri Gülnara nişan verdim. Qız diz çökdü, hönkürüb ağladı. Yanıqlı səsinə eşidəndə mən də göz yaşlarıma hakim ola bilmədim. Çox kədərli məqam idi. Bacı şəhid olmuş qardaşı üçün göz yaşları axıdırdı.

Bir neçə gündən sonra Gülnar hərbi forma geyindi. Davudun kəmərinə başımın üstündən götürüb ona verərək: - Gülnar, bu, qardaşının kəməridir, al belinə tax, - dedim.

Döyüşçü qız kəməre diqqətlə baxdı. Sevindi, həmişə kədərli olan gözləri güldü. Qardaşının öz əli ilə yazdığı “Davud” sözünü oxudu. Kəməri taxaraq “Ermənilərdən qardaşımın qisasını almayınca bunu belimdən açmayacağam.” - dedi.

Silahlarla davranmaq və atəş açmaq qaydalarını öyrənəndən sonra Gülnar da əməliyyatlara gedirdi. Döyüşdükcə təcrübəsi artır, heç kimdən geri qalmırdı. Davudun kəməri həmişə belindəydi.

Döyüşlərin birində Gülnar ayağından yaralandı. İlk tibbi yardım göstərildikdən sonra onu hospitala çatdırdıq. Döyüşlər bir az səngiyən kimi Gülnara baş çəkdik. Xoşbəxtlikdən güllə dərinə gətməmişdi, həyatı üçün təhlükə yox idi.

İki həftədən sonra Gülnar tabora qayıtdı. Həmin gün də döyüşə girmək istəyirdi. Ona məsləhət gördük ki, hospitaldan təzə çıxıb, qərargahda qalıb dincəlsin, özünə gəlsin. Amma Gülnar “Nə qədər ki, əlim silah tutur, döyüşüb düşməndən intiqam alacağam” - dedi.

Gördüyüm ilk gündən Gülnarın həm gözəlliyinə, həm də hünərinə vurulmuşdum. Amma düşməndən qisas almağa gəlmiş qıza eşq elan etməyə utanırdım. İstəyirdim ki, vaxt keçsin, zaman ötsün. Çox gözləməyə də səbrim çatmadı. Axır ki, bir gün sözümü ona deyə bildim. Məni dinləyən Gülnar susdu, nə “hə”, nə də “yox” dedi. Göz-gözə gələndə utanırdım. Ələ bilirdim bu sözləri ona dediyimə görə məni qınayacaq. Çünki Gülnar müharibəyə sevib-sevilməyə yox, qardaşının intiqamını almağa gəlmişdi. Bir tərəfdən də fikirləşirdim ki, sevgi heç nəyi gözlemir, onun üçün vaxt, zaman anlayışı yoxdur. Ürəyə, qəlbə hökm etmək, ona “fasilə” vermək mümkün deyil. Vuruldunsa, sevdinsə, istəyini tez bir zamanda dilə gətirməlisən, sevdiyinə bildirməlisən. Sevgini hərbi sirr kimi gizli saxlamaq olmaz. Bir dəfə bu haqda söhbət edəndə Gülnardan sevgimə müsbət cavab aldım. Ələ bil dünyanı mənə vermişdilər. Qanadlanıb göylərə uçmaq, qartallar kimi göydə, geniş səmada dolaşmaq istəyirdim.

Atəşkəs elan olunandan sonra gurlayan toplar, şaqqıldayan avtomatlar susdu. Barmaqlar silahların tətiyindən çəkildi. Qıcanmış dişlər boşaldı, silahın nişangahına qıyılmış gözlər açıldı, səngərlərə sükut çökdü. Çox keçmədi ki, könüllüləri ordu sıralarından buraxdılar. Hərbi hissədən Gülnarla eyni gündə çıxdıq. Onu rayonlarına apardım, evlərinə getdik, valideynləri ilə tanış oldum. Sonra qardaşının məzarını ziyarət etdik.

Valideynlərimi Gülnargilə elçi göndərdim. İki aydan sonra toyumuz oldu. Gülnar evimizə gəlin köçdü. Davuddan yadıgar qalmış kəmərinə də özü ilə gətirmişdi. İndi bu kəmər Gülnarla məni bir-birimizə bağlamışdı. Bizi bu kəmərin arasından heç kəs çıxara bilməzdi. Xoşbəxt idim. İlk övladımız oğlan oldu. Adını Davud qoyduq. Sonra iki qızımız dünyaya göz açdı.

Həyətdə oynayan oğlum Davud bir yerdə dayanmadan hey ora-bura qaçırdı. Yaman şıltaq uşaq idi, heç ipə-sapa yatmırdı. Böyük olsa da, hərdən dayısı Davudun kəmərinə belinə bağlayırdı. Tay-tuşlarına, “Qəhrəman kəməridi, şəhid kəməridi, dayımın kəməridi” - deyə qürurəlirdi. Gülnarla ona baxanda sevinirdik, ürəyimiz açılırdı. Heç ələ bil Davud ölməmişdi, yaşayırdı...

■ Vahid MƏHƏRRƏMOV